

РАДА

ГАЗЕТА ПОЛІТИЧНА, ЕКОНОМІЧНА І ЛІТЕРАТУРНА

ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ

РІК ДЬВ'ЯТИЙ

Адреса редакції й контори:
у Кліві Велика Підвальна вулиця д. 6.
Телефон редакції 1458.
УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА РІК 1914

на 1 р.	на 1 м.	на 1 кв.	на 1 т.	на 1 п.	на 1 д.	на 1 н.	на 1 м.	на 1 к.	на 1 т.	на 1 п.	на 1 д.	на 1 н.	на 1 м.	на 1 к.	на 1 т.	на 1 п.	на 1 д.	на 1 н.	
6	1.70	5.25	4.75	4.25	3.75	3.25	2.75	2.25	1.75	1.25	0.75	0.25	0.15	0.10	0.05	0.03	0.02	0.01	0.005

Передплату на рік можна виплачувати частками: в 2 строки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб., в 3 стр.: на 1 янв. 2 карб., на 1 мар. 2 карб. і на 1 мал. 2 р., або по 1 карб. на протязі перших шести місяц. Шна „Ради“ за кордон: на рік 11 р., 27 Корон 94 гелери на австрійську валюту; на 1/2 року—5 р. 50 к. на 1/4 року—2 р. 75 к., на 1 м. 1 р. Коли закорд. читачі передплачують газету через поштомат, то платять за газету по ціні, виставленій для передплатників в Росії.

Передплата приймається тільки з 1-го чис. кож. і ЗА ЗМІНУ АДРЕСИ ЗО КОР.

(При зміні неодмінно прикладати стару адресу.)

Автори рукописів повинні подавати своє прізвище і адресу. Редакція може скорочувати і змінити статті; більші статті до друку негодяться, переходять в редакції 3 місяці і висилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються. Рукописи, на яких не зазначено умови друку, вважаються безплатними.

3 ПРИВІДУ надісланих до газети ВІРШІВ редакція не листується.
Просьба авторів додержуватись правопису „Ради“.

УМОВИ ДРУКУВАННЯ ОПОВІСТОК ЗА РЯДОК ПЕТИТУ АБО ЗА ЙОГО МІСЦЕ:
перед текстом . . . . . 30 к.
після тексту . . . . . 15 к.
„сторонні повідомлення“ . . . . . 75 к.

ЗА ПЕРШИЙ РАЗ платиться ВДВІЧІ
Оповістки про пошукування праці—в Конторі редакції приймаються на льотних умовах.

ОПОВІСТКИ приймаються в ГОЛОВНІЙ КОНТОРІ „РАДИ“ та в „Центральній конторі“ об'явленій Т/Д Л. і З. Метиль і Ко“ МОСКВА, Мясницька, 6. Ситова в о ділах цього Т/Д.: 1) в Петербурзі—Морська, П. 2) у Варшаві—Маршалівська, 130. 3) у Вільні—Большая, 78. 4) у Лодзі—Петроковська, 1 та 5) у Парижі—8, площа Біржі.

Жертуйте на пам'ятник Т. ШЕВЧЕНКОВІ у Кліві.

Жертви по всій Росії дозволено збирати Полтавській Губерській Земській Управі та Клівській Городській Управі.

В семейному театрі-варьете „АПОЛЛО“
Меріянговська, 8. Телефон 24-84.
Улюблене місце Клівлян.
Дирекція трудове товариство.
А. М. Прокофьев, П. М. Федотов, Д. В. Подлин, А. Я. Вильберг.

2) Вважаючи на колосальний успіх пролонгирован Собачий Оркестр під орудою діржора Бульдога Фрікі

3) АНОНС
У Вікторок 18-го Марта Вечор на користь ТІХ ЩО ПОТЕРПІЛИ ОД УРАГАНУ дано буде Екстра-ординарий Дивертисмент
G A L L A
При участі усієї трупи нашого театру й артистів других театрів. Подробці в афішах. Режисер Б. Савицький.

РОЯЛІ, ПІАНІНО ТА ФІСГАРМОНІІ

кращих російських і закордонних фабрик, всі струнні і духові музичні струменти: скрипки, альти, віолончелі, флейти, кларнети, труби, бубни, барабан шопітри, камертони, струни і причандали так і ноти для всіх струментів і для співу найвигідніше купити в головному депо музичних струментів і нот

Г. І. ИНДРЖИШЕКА

Київ Хрещатик, 41, бель-етаж.
Прейскуранти висилаються по замовленню.

Студенти України сповіщають про несподівану смерть свого товариша бл. п.
Михайла Щербаківського
Винос тіла з залізно-дорожньої лікарні на Соломенське кладовище сьогодні (18-го) о 4-ій годині дня.

Вже вийшло і продається по всіх укр. книгарнях з число
„Українського Студента“
1. Поезія. 2. Нашим критикам. 3. М. свшан. Шевченко та молодь. 4. М. Сріблянський. Любов до Т. Шевченка. 5. О. Ковалевський. Наша сучасність, її вимоги та молодь. 6. Дм. Донцов. Фантазія і реальність. 7. М. Кушнір. Наші перспективи. 8. С. А. Де-що про наші наукові потреби. 9. Д. Д. З. недавнього минулого. 10. Е. Становище сучасної укр. молодіжні в Галичині. (Лист зі Львова). 11. Б. Геронович. З життя студентів-українців на СІВ. Політехніці. 12. Наше життя: А. Українське студентство на виставі в Києві. У. К. В. За минулий семестр. С. Навколо ювілею Т. Шевченка (хроніка). Д. Miscellanea. Е. про галицьку молодь. О. Ш. 12. Вібліографія. 1. В світі укр. культури. 2. Європейці про українців. 3. Рецензії про наш орган. 4. Наші рецензії. 13. Оголошення. Ціна 30 коп.
Адреса редакції і адміністрації: СІВ. П. С. Большая Пушкарская, 35, кв. 16. А. А. Ковалевскому. 162

ва, щоб дізнатись правди про галицькі справи—але разом з тим увесь час поводитись так, наче ту правду вони з собою привезли, дізнавшись її не відкого иншого, як од „апостола під'яремної Руси“, відомого гр. Бобринського.

Отже політика без політики, правда без правди, освідомленість, що шукає освідомлення—така була програма російських послів, коли вони вибіралися в свою, боронь Боже, не політичну подорож. Вагаж, як бачимо, дуже легкий і невпевний,—такий вагаж, що міг довести кінець-кінцем тільки до нещирого політикування, маніфестування симпатій до галицького москвофільства та більш чи менш одвертих погрозов полякам та українцям у Галичині. Цілком натурально, що ця подорож, так безтактно одбута, викликала велике обурення в місцевій пресі. І українські й польські органи, а слідом за ними й інша преса в Австрії висловилися досить прикро з приводу цієї подорожі, делікатньою нагадалиши непроханим гостям, що у себе дома вони могли б далеко більшої чудасії надивитись, ніж процес Бендасюка, та що їхнім „альтруїстичним“ почуттям далеко ширший простір був би в Росії. І на це „неполітичним“ політикам“ певна річ нема чого відповідати, бо вони такі справді добре тямлять ту правду, якої добувати поїхали ніби-то за кордон. Тільки що та неприємна правда і краще на неї заплювати очі.

Чого ж вони їздили? Видувивши всі оті непевні викручування та політикування, лишиться одно: націоналістична демонстрація на користь галицького москвофільства. Ледве чи за дла цього варто було їхати до Львова, бо такі демонстрації далеко краще дома одбувати, не чуючи ехидних уваг: гляньте в воду на свою вроду. А вродо російські націоналісти безперечно не тільки не поступляться перед галицькими вшехполяками, а ще навіть переважають їх,—звичайно, поки чують за своєю спиною помічну начальственную руку.

Бахмутська епопея й народня освіта.

Газети принесли звістку, що бахмутська епопея знаменитого героя скасування недавнього визвольного руху на півдні України, справника Неровні, скінчилась засудом його підручних до кріпости, а його близьких приятелів—Сари й Соломона Лкубовських—до арештантських рот. Сам герой, як відомо, ще до суду обрав собі кару і застрелився в бахмутській отелі, коли довідався, що губернатор відмовив йому в проханні причислити до чиновників губерньського присутствія.

Не знаю, як кому, а мені в цій усій справі найцікавішим було те, що

Театр Городського Народного Дому

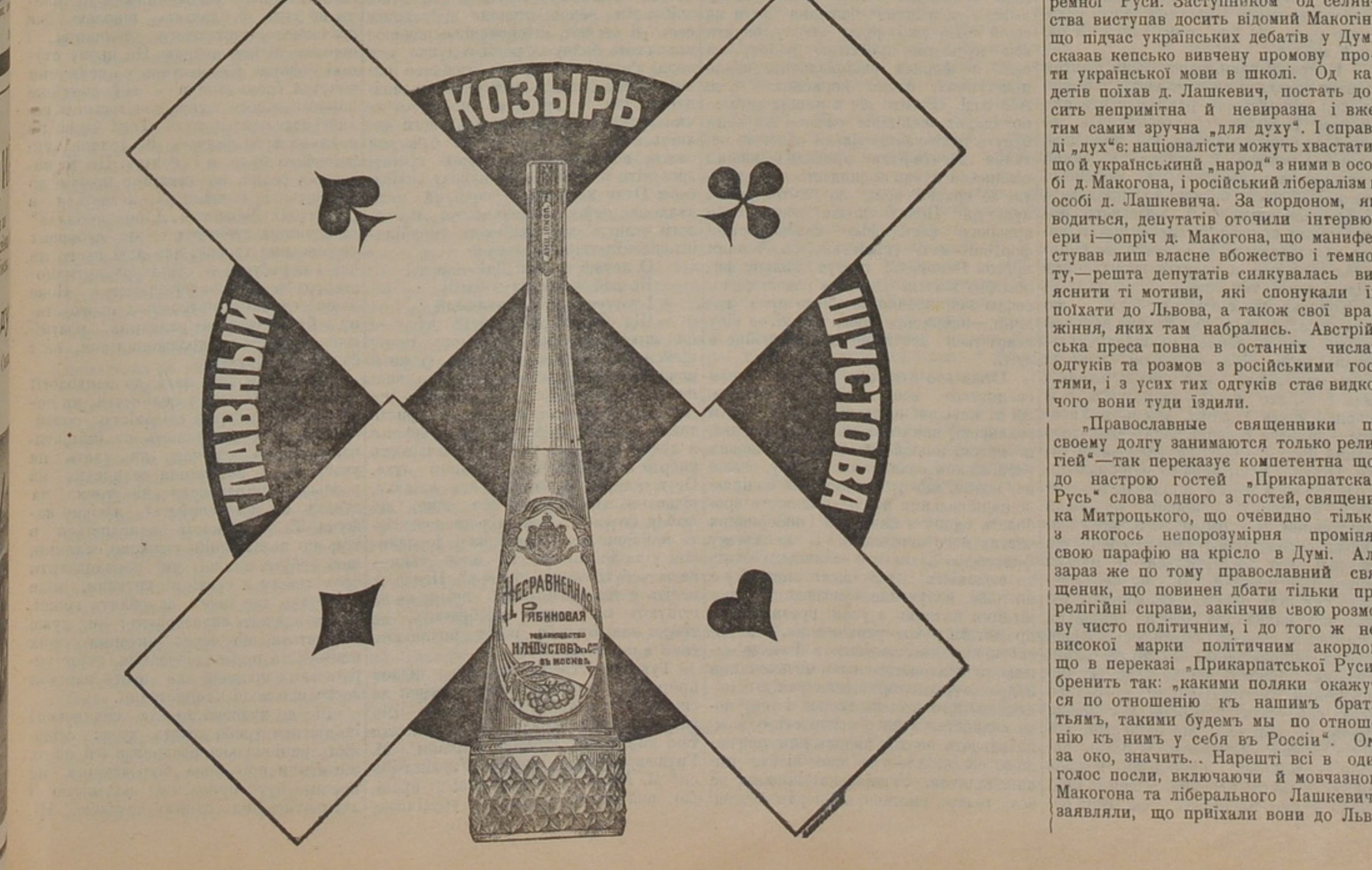
Російська драма. Дирекція Д. М. Фон-Мевес

Сьогодні 18 Марта у 8 1/2 год. веч. при участі М. Ф. Багрова траг. Софокла „Царь Эдип“ участь беруть: Д-жа Болотіна, Кучинський, і інші, нові декорації роботи худ. Вурляча. Квитки ще в продажі. Завтра 19-го Крестов-Ієский „Петербурзькі трущоби“ др. на 5 д. У четв. 20-го на користь Володимир „Темное пятно“ ком. на 3 д. Кальдбург „Укронний уголок“ на 1 д. У суб. 22-го бенефіс „Казнь“ У неділю 23-го ранком від 10 до 11 д. У суб. 29-го по пінх від 10 до 11 р. 20-го Гаушман „Потонувший Колоколь“ др. на 5 д. Квитки продаються на всі оловниці вистави з 11 до 2 дня і від 5 до 10 год. вечора.

У ВЛАДІВОСТОЦІ, Націоналістична демонстрація.

Вернулись з Львова послы Державної Думи, що їздили за кордон на процес Бендасюка й товаришів. Троє націоналістично-святичеників, взявши з собою „для духу“ одного селянина й одного кадета, маніфестували за кордоном єдність „державної“ та „під'яремної“ Руси. Заступником од селянства виступав досить відомий Макогін, що підчас українських дебатів у Думі сказав кепсько вивчену промову проти української мови в школі. Од кадета поїхав д. Лашкевич, постать досить неприємна й невіразна і вже тим самим зручна „для духу“. І справді „дух“ націоналістів можуть хвастати, що й український „народ“ з ними в особі д. Макогона, і російський лібералізм в особі д. Лашкевича. За кордоном, як водиться, депутатів оточили інтерв'єри—опріч д. Макогона, що маніфестував лиш власне вбожество і темноту,—решта депутатів силкувались вияснити ті мотиви, які спонукали їх поїхати до Львова, а також свої вражіння, яких там набрались. Австрійська преса повна в останніх числах одгуків та розмов з російськими гостями, і з усіх тих одгуків стає видно, чого вони туди їздили.

„Православные священники по своему долгу занимаются только религией“—так переказує компетентна щодо настрою гостей „Прикарпатская Русь“ слова одного з гостей, священника Митропольского, що очевидно тільки з якогось непорозуміння проміняв свою парафію на кірсло в Думі. Але зараз же по тому православний священник, що повинен дбати тільки про релігійні справи, закінчив свою розмову чисто політичним, і до того ж високої марки політичним акордом, що в переказі „Прикарпатської Русі“ брешить так: „какими поляки окажуться по отношению к нашим братьям, такими будемъ мы по отношению к нимъ у себя въ Россіи“. Око за око, значить. Нарешті всі в один голос посла, включаючи й мовчаного Макогона та ліберального Лашкевича, заявляли, що приїхали вони до Льво-

СРАВНЕНАЯ
ВЪ МОСКВѢ

Козырь
Шустова
Главный
Король

справник Неровня, розсажуючи в пос. Дмитрівській і інших бахмутських міських частинах доми розусти, одночасно був членом бахмутської повітової шкільної ради, щоб засідав у ній поруч з п. повітовим маршалком, а благочинним, з інспектором народних шкіл (з п. Лудкевичем, що так ретельно прищепляв вогню муштру і дбав про патріотичне та релігійне виховання). Правничий Неровня, як теж відомо, шкільна рада доручала їздити по школах і робити іспити. Це тоді, коли весь повіт аж кричав про його діяльність якуні з Сарою й Соломоном Якубовськими. Не хочу я їм сказати, що й бахмутська шкільна рада в особі маршалка, інспектора, благочинного і ще там когось повинна була знати про піклування п. Неровні про робітників через урядкування для них отих „клубів“: вона мусіла бачити в нм тільки справника, котрого вже посада його обов'язує бути членом шкільної ради. Наше шкільне начальство так часто балакає й піше циркулярно про всякі „соблазнах“, яким підпадає ніби то народна школа й учительство, що при звістці про бахмутську епопею мені спало на думку: а чи ж не найбільшим „соблазнам“ підпадає такий, напр., член шкільної ради, як пан справник, котрому в його повіті сливе все дозволено. „Соблазнах“ величезний, як бачимо на прикладі п. Неровні й його спілчучих. То нічого що знайдеться одважний Семешко й викриє ту діяльність, що вище начальство часом і покарає занадто сміливих узурпаторів, як це сталося в Бахмуті. Але ж усе це пост фактум, коли ганебне діло зроблено, коли „соблазнах“ зробився „облимъ достояніемъ“ і набрав розголосу на всю губернію, а потім і на всю Росію. Отже коли циркулярні звертають таку пильну увагу на тих, хто в школі підпадає „соблазнам“, то чи не було б останнім звернути увагу й на тих, хто їм підпадає ще більш по-за школою та ще й має величезний вплив на життя школи?..

На всеросійській з'їзді по народній освіті в Петербурзі одногослодно було ухвалено зовсім скасувати такі органи, як теперішня шкільна рада, хоч, пригадаю, один з інспекторів являв якось і покликався на авторитетність у справі народної освіти її членів (секція про підготовку вчителів). Пристаючи пілком до думки з'їзду, я все ж таки не піду так далеко і тільки спитаю тих, хто розсилав циркуляри про „соблазнах“ й викладає в школі „соблазнах“ учительів та підручники: яке, власне, відношення має до народної освіти п. справник, хоча б він був чеснішим за прекрасного Іосина?.. А коли так та ще коли прекрасні Іосина—являв дуже незвичайне на світі, а „соблазнах“ великий на ниві справничкої діяльності, то чи не краще було б лишити їм тільки їхні прямі обов'язки, а народною освіту знизволити з нід їхньої авторитетності. Коли й ставнеться тоді десь щось подібне до бахмутської епопеї, то привайний народна школа, нехай і мимовільно, не почуватиме себе ніяково. Чиста справа потрібує чистих рук, а надто така, як народна освіта.

Педагог.

3 газет та журналів.

Клюзу Украин- Вийшло перше чистіше, сло польського двохтижневика: „Клюзу Українские“. Видання роскішене: крейляний та словесний папір, малюнок у фарбах на обкладинці, сила малюнків і портретів в тексті. Щоб побачити, чи слід радити внутрішній стороні цього видання подати деякі уривки. „Стаття „Наше село“

3 глбин життя.

На вселюдську арену життя, на шлях культури й поступу українство вийшло з єдиною зброєю—рідним словом, словом добра й правди. І стало те рідне слово для нашої нації мечем, стало воно сонцем, що розганяє темряву й посилає на землю світло. Тернистими шляхами нечужаних утисків, страждань і гніту країні сини народу нашого несли те світло темною браатою, неаркою грецькою.

Тяжкі то були шляхи, глуді й ганебні часи і боліше їх тут навіть пригадувати. Мов рани серця пекучої болюха торкатися тих страшних нетрів, якими наша рідна мова, мов вигнанець, йшла до своєї землі обтованної. Але „все йде, все минає“... Минули й ті люті часи і справа сучасного відродження української нації будучою історикою людської культури дасть ще один завний доказ тому, що все глибоко-життєво завжди буде жити і ніякі заборони й удари не задушуть його. Має бо воно в собі невагасиму правду життя—ясну, як сонце, міцну, як криця, палку, як вогонь. І бачимо тепер, в наші дні, що світло української правди донесено такі народіві і туполудство та злість людська ворожа не загасила його. Те світло засвітилося вже в душі темного брата, змореного трудивника. Бачим ще більш відрядне: тим, хто ніс рідній країні культуру, хто в поті чола обробляв неорану ниву українську, хто за шаста та добро народне „безоглядно китнув серце бентежне в пожежу життя і духом до щастя полинув“—тим розбужена свідомість національна тепер уже співає в серцях славу, сплітає про них дивні казки і тернові вінки страдників перетворює на лаврові вінки побідників... Там бо, в дізнаях

говорить про занепад польських впливів тут на Україні.
Недбальство про поступ в здобутках культурних на тутешньому ґрунті агрогонує нам не тільки занепадом наших впливів, але й чимсь гіршим—зменшенням наших рядів.
Вже тепер єсть серед нас люди, що проголошують ідею „порогуну“ до всяких зерністих станів, ідею втікання і зневіри. До иншої, молоді й братньої культури, що росте на наших очах—простаються вже руки. І той рух, у всякому разі для нас шкодливий, як і не менше потворний, може дужчати й рости, коли наш власний культурний рівень буде тут нижчий й далі з нашої вини.
Про те, як повинно польське громадянство дивитися на свою роль, права і завдання на Україні, дає допись виразну відповідь відомий польський публіцист і історик Фр. Равіта-Гавронський. Це за молодих років п. Ф. Равіти говорили часом його прихильникам, що Україна—земля не польська.

Але добре ми знаємо, що не було на дріх земель ніякої хати, що для того, щоб її збудувати і у ній живи хлю руский (український) потрібна була попереу шабля польського шляхтича; що той шляхтич, чи був він єдинокім чи західного обряду, чи був аринним чи лютеранином, чи також навіть вибився з козаків—був завжди польським шляхтичем. мешканцем польської держави, її сенатором. її оборонною силою, і гласно та охоче признавався до того. Держава та давала йому оборону, славу, добро, її служили Острожецькі, Вишневецькі, Рожицькі й тисячі інших. Ніхто їх не силував, щоб уважали себе за поляків та вірних синів отчизни, як ніхто не спонував Наливайків, Доболю, Сайдаших, Барабашів, Печалів, Хмельницьких, щоб були поляками.

Тепер знов повторюють „стари пісню“, що почали були п'ятьдесять років тому про „нашу“ землю. Нехай повторюють!—каже п. Ф. Равіта.
Вислухаємо й знову—і згаймо. Але сидіти будемо твердо на цій землі, бо ми ні в кого її не віддали, але здобули працею багатьох поколінь. Принесли ми сюди не тільки іррашу й оборону, але й ідею політичну—рівні з рівними—як свідчить, як прагнемо поліпшити наші відносини з місцевою людністю. З народом українським бачимо жити у згоді й поважно, терпеливо чекаючи, що його теперішні проводирі зрозуміють, що ганебних кривд націоналістичній—зріється правда на місце.

П. Ф. Равіта твердо переконаний, що тут взагалі ніколи хлоп культури ніякої не має, а як що було культурне, то виключно—польське. Ось ще дещо з його статті про Шевченка. Розглядаючи зміст „Гайдамаків“, п. Равіта знайшов там багато злочинств перед поляками й перед всюю людськістю, але все-таки милостиво шукає оправдання Шевченкові.

Можливо проте сміливо сказати, що проти успішній характер поета Шевченка не виплаває з його власної душі, але з живої народної традиції, що задержала в пам'яті образ, затримала вражіння у всій свідомості, але змінила той образ на тлі найбільш близькому до простого народу—на тлі суспільної нерівності.
В тім одиничнім розумінні історії й життя свого народу, в його простонародній масі, найбільша й найближча вада таланту поета. Як би Шевченко був людиною освіченою, як би глибоко й з усіх боків знав історію свого народу, то він би уникав образів кривавої дикости, повної панавності, а з боротьби суспільної був би вкреслав іскру надії й липав би своєму народові, як заветок на будучину, етичний ідеал.

Отже якщо, що п. Равіта не знає й не розуміє Шевченка, але може й для того нищить етичну й суспільну вартість Шевченка, щоб показати, що народ український в особі свого найкращого представника ніякої культури не має. Не дурно ж редакція на першому місці поставила портрети Б. Залеського, С. Гощинського та А. Малчевського, а потім уже ювілейний матеріал про Шевченка.
Не говоримо поки що про мету цього нового видання, але з наведе-

життя засвітилася і розвивається українська національна свідомість... Там, по безмежних просторах сільської України виконується поволі нова психика, як наслідок і частина того великого руху, що йде тепер по всій нашій землі.
І справді такий, непохитним фактом життя наших днів є розвиток і поширення українського руху. Разом з тим можна реально спостерігати й те глибоко-цікаве з'явлення, що чим далі, тим все глибоче й глибше, в самий спід життя народнього, в українській селянській масі безапинно проходить ідея національного й людського відродження нашого і, виховуючи її маси, прищеплюючи їм почуття не попихача світового, а почуття громадянського рідної землі, тим самим приєднує їх до національно-громадського руху, що має вивести весь багато-мільйонний народ наш на сонце, на шляхи культурної нації. Рік за роком, день за днем життя несе нам докази цьому і для того, хто не тільки розумом, а й серцем кохає Україну, для кого Україна—„кривава в серці рана“—для того такий факт є з'явленням величезної ваги. Останні роки нашого національно-громадського життя принесли нам багато зовнішніх, глибоких по світовій внутрішній суті, ознак того, що українська справа серед нашого селянства дала все поширюється й пускає міцне своє коріння. Чи слід перелучувати тут цілу низку тих зовнішніх ознак, що виявило, і голосно виявило, українське свідоме селянство в сфері наших національних потреб за останні роки? Думаю, що це буде тут не потрібним повторюванням того, що знає сам читач з української преси. Відомо бо читачеві, що найбільше голосів за наш університет у Львові подало селянство, найбільше голосів протесту проти необачних слів п. Родзянка у Державній Думі теж чути бу-

них уривків ясно бачимо повну зневагу до української культури. Навіть при такій нагоді, як лист до редакції про брак часу для статті в „Клюзу Українские“, п. Г. Сенкевич не заховав цієї своєї зневаги.
Що до Тараса Шевченка, то читав я „Гайдамаків“ та инші його твори перед написанням „Вогнем і мечем“, а після того вже минуло років тридцять. Бажало було, щоб про нього розповіді, мусів би прочитати знову.
А от часу нема; щось пише п. Сенкевич, балакаючи про що й наповнив весь свій лист.

З тих давніх часів лишився неясний спогад про поета сильної руки, ворожого до росіян, але й до нас, в тій самій, а скоріше в більшій навій мірі. Може бути, що ось в тому нота виголошено хлоскської невпевненості, транспонована на тон національний.
З таким відношенням до нашого найбільшого генія з українським народом очевидно можна тільки ворогувати, а не приятелювати. Може редакція далі ясніше виявить свою ворожечу?

Листи з Москви.

І. Людність.
У Москві втрое більше людности, ніж у Києві. Бувши столицею держави національної, Москва до повної міри відбиває на своїй людности етнографічну карту цілої Росії. Але тільки до певної міри. Тут існують чималі колонії українців, татар, вірменів, литовців, латишів, не кажучи про жидів, яких тут є чимало. Не тільки в закритих помешканнях, але також на вулиці можна тут почути „недержавні“ мови, особливо кавказькі. Але загальний характер міста все-таки великоросійський. Всюди великоросійська мова, великоросійські обличчя, великоросійське вбрання на робочих делях.
При першім погляді на характер місцевого вуличного руху кидається в око одна цікава подробіца: незвичайно велике число учнів усього віку та полу. Студенти, слухачі курсів; учні шкіл, курситки, слухачки,—загалом шкільна молодь заповняє тут усі тротуари, трамвайні вагони, лекції, виклади, розваги. Дивного тут нічого немає. Після занепаду культурного значіння українського Києва, Москва стала найголовнішим культурним осередком Росії. Заходами уряду та приватних осіб тут утворено силу всяких шкіл та наукових закладів, які приваблюють молодь з усієї Росії й постачають культурних діячів знов таки на цілу Росію. Великі грошові скарби, зібрані в Москві, велике число заможних людей, що охоче відкупується на потреби шкільної молоді—дають змогу вчитися тут і зовсім убогим людям. Спільність усіх згаданих причин отже й веде до того, що в Москві більше шкільної молоді, ніж у якійсь-небудь иншій місті.
Москва є також визначним промисловим осередком. У самій Москві, виключаючи передмістя, є багато фабрич і великих майстерень, що дають заробіток десяткам тисяч робітничих. Коли ж полічити й ті фабрики та майстерні, що розкинулися по передмістях, то гуртом тут набереться коло 1/4 мільйона робітничих. Проте в улячий жорі робітників майже не помітно. Навіть у неділю на центральних уліцях не видно типових робітничих обличчів. У закритих помешканнях для науки й розваги, де приступні ціни, здавалося б, повинні були б приваблювати робітничу масу, теж не видно робітників. Пояснюється це, мабуть, тим, що частина робітничих з категорії кваліфікованих зовнішнім виглядом не відрізняється від типичного міського „обивателя“. Друга ж частина, що живе в гір-

ших економічних умовах, купитися по своїх робітничих районах на „слобідках“, розважається горілкою та бійками на вукачкях й не має потреби показуватися в осередку міста.
Якми духовними інтересами живе московська людність? Проживши в Києві майже безвіднодо 7 років, я все-таки не зміг би відповісти на це запитання, коли б його було поставлено мені про київську людність. У Москві я живу всього з місяць, а проте, мені здається, я вразу натрапив на те, що становить головний зміст місцевого життя поза інтересами й справами матеріальними. Панування інтересів науки, культури та мистецтва над усіма иншими так яскраво виражається в місцевім духовнім житті, що при найменшій спостережливості можна не помітити. Це було мов вражіння, і в міру того, як я ближче знайомився з місцевим життям, це вражіння стає все певнішим.

Інтереси політичні тут стоять тепер на останнім місці. Трудно сказати, чи політикою тут справді не цікавляться, чи тільки зовнішні перешкоди не дають політичним настроям проявитися. Думається, однак, що навіть при найкращій поліцейській військовій системі не пощастило б затамувати політичних настроїв такої маси людности, скупченної в одній місці, коли б такі настрої дійсно існували й намагалися б прорватися. Певніше всього, що політичні настрої, коли вони тут і існують, то вони не такі інтенсивні, щоб їх можна було бачити „незобразовані“ оком. У всяким разі після Києва, насиченого політикою, як густе повітря електрикою, Москва здається цілком аполітичною.
Зате інтереси науки, культури та мистецтва, як я сказав, рішучо тут панують над усіма иншими духовними інтересами. Навіть справи чисто-академічні тут знаходять інтенсивний огук серед ширших кіргів людности. Якийсь-небудь конфлікт в університеті обмірковується тут з такою жвавістю, наче це світове питання. Характерним для Москви являється також „жертви на академічній справі. Відомий Шахов—це продукт чисто-московський. А таких Шахових тут багато, й рід-у-раз з'являються все нові. Жертви даються тисячами, а то й сотнями тисяч, як напр., остання жертва душепринакчиці Бородини в сумі 500.000 карб. на вищі жіночі курси.

Друга характерна риса московського культурного життя—це велике число публичних лекцій на всякі теми. Єсть тут будинок Політехнічного музею—величезний дім на цілий квартал з великим числом аудиторій. І що-вечора ви можете бачити, як до кожного з кількох ганків сунуть лави народу. То все публіка, що йде слухати лекції про літературу, мистецтво, етнографію, мораль, медицину, етику, географію. Таких улюблених місць для читання лекцій є в Москві кілька й щодня там одбувається по кілька викладачів—і всюди повно слухачів. Часами по лекціях одбуваються публічні диспути—і тут вже зовсім протівитись не можна.

Беру для прикладу сьогоднішню газету. Читаю: в університеті—урочисте зібрання пам'яті Пржевальського (звичайно, з промовами та докладами); в помешканні літературно-драматичного гуртка—лекція французького „короля поетів“ Поля Фора про французьку поезію та драму; в Політехнічній музеї—лекція Конича про Чехію; в залі Політехнічного т-ва лекція Ахенвалда про листи Чехова, Політех. музею—лекція Южина про Островського; в Політех. товаристві—лекція Фриче про Горького. Це все ознаки нашого національно-громадського життя несуть селянству світло свідомости. Коли ця свідомість торкнеться селянської свідомості, то душа хлібороба немов уперше розкриває свої очі на світ, інтенсивніше починає працювати байдуже раніше думка, а в серці з'являється яексь особливе почуття. Мов радість доти незвана запанувала там. В таку саме пору головним мотивом селянської психології являється могутнє, непомірне бажання знати, довідатися про свою країну, арозуміти історію свого народу, знайти себе. Один невідомий народний поет амальовав цей стан селянської психології в листі до знаменитого українця-інтелігента такими словами:
О друже любий! Дай порадилу!
Не дай загинути в багні
І загасити огонь палючий
Що спалахнув в мойй душі,—
Іди характерника духовного стану цілком справедлива і влучна. Отже й починаються шляхи селянина до знання. Важкі і тернисті. Ні в школі не довідатися про не, нема й товариств таких на селі, щоб ширили ці знання а думки гудуть в голові і вимагають уперто відповідей на запитання духа. Отут селянин зрозуміє, що книжка, рідною мовою писана, все одно, що шабля козакові. Вона тільки може бути найвірнішим товаришем і порадником у такій справі. Та знов таки—де ж добути таких книжок? Немає їх навіть в тих бібліотеках, що де-не-де існують по селах. Здобувають, де тільки знаходять, а потім починають сами виписувати.

Тут саме і треба одмити, цілком природний шлях селянської думки до синтеза того, що читано раніш. Він виявляється в бажанні мати і читати такі книги, як „Історія України“ М. Грушевського, „Історія України-Руси“ М. Аркаса і взагалі більш праці, що вияснюють ширше українську

—на один сьогоднішній вечір, не рахуючи засідань учених товариств і „курсових“ наукових лекцій, що читаються постійно в університеті Шанявського то-що. І всюди буде повно народу. Так, же забув згадати про сьогоднішній збори Юридичного товариства, де читатимуться доклади про з'їзд криміналістів та про його постанову в справі безкарності абурго. Ось що має Москва на один вечір, не рахуючи першорядного духовного концерту („Missа solemnis“ Бетховена) в лютеранській церкві та лекцій про музику.

Можє бути, що мов вражіння від вишмової „духовности“ московської людности потрібує деяких поправок. Коли допустити, що на всіх сьогоднішніх лекціях та культурних розвагах перебуває maximum 15—20 тисяч душ, то все-таки зостається нерозв'язаним питання: якими ж духовними інтересами живе голова маса московської людности? Але для того, щоб розв'язати це питання в усій його широті, не маю ще ні об'єктивних, ні суб'єктивних даних. Гадаю, однак, що й наведена характеристика духовного життя культурного шару московської людности має сама по собі деяке значіння й може послужити деяким причинком до характеристики загального „обличчя“ московської людности.
М. Г.

По Росії.

Лист бувшого іером. Іліодора до найсв. синоду. Бувший іером. Іліодор, С. Труфанов,—надіслав до найсв. синоду такого листа:
„Я одрікся од православної церкви, про що часно повідомляю вас. Мої бувши прихильники не вірають, що я одрікся. Вони прижають до мене і питають, чи правда йому. Але почувши од мене, що правда, все ж не вірають і питають, як я тепер вірую. Все це даю привід слідчому Корюковому приїхати до мене в сичні бижучого року, арештувати і поводитися немов з якимсь Зелм-ханом. Мене одвели навіч в тюрму. А за що? за що? Хіба коло Христа були слідчі, хіба Він кидав у в'язниці тих, хто не був з Ним. А я нікого не примушую й не підбурюю кидати православ'я. Навіть „отречение“ моє пошло в газети мимо моєї волі. Чим же я провинився? В тому, що тут на хурті „Большом“ майже всі селяне знають мою віру, а також не винен, а винуваті ваші слуги. Коли на допиті я розповів посланцям еписк. Володимира про свою віру, вони поспішили про це розказати місцевому священику, церковному старості й иншим. Священик почав сорочку на собі драти, а днів через скілька вже всі на хурті говорили, що я не вважаю Христа Богом і таке инше. А до того ніхто з хурторян не знав нічого про мою віру. Ви сами винні в тому, що я зрікаюсь православ'я,—це я можу довести фактами!—а ваші винні в тому, що моя „ересь“ стала відомою людям, яким до мене і до яких мені немає ніякого діла. А врешті: я підбриваю людей зрікатися православ'я, мене тягнуть до в'язниці! Та хіба я винен, хіба мене треба судити? Господи! як зневажають закон на Русі! Біда, нещасна країна! Коли ти скинеш кайдани сили і надінеш на себе вінюк правди і права?
Синод! Щоб Корюковий більш не надігав на мене, щоб ваші слуги не дерли на собі сорочку, щоб ви мене не вважали „совратителем“, щоб ви спали спокійно і не турбувались моїми „джемудурованиями“, одлучте мене од своєї Церкви. Тоді мої бувши прихильники повірають, що я дійсно зрікся православ'я, кинуть мене, не будуть

справу. Коли ваша книжка розповідала добре, хто ми, чий сини, яких батьків, то після цього йде вірний шлях до газети і таким чином книжка та газета на селі робляться школою для грамотного, читаючого селянина, і школою пілком доброю. На цьому ступні починає розвиватися у селянина почуття громадянства і він назавше пориває зв'язки з українським селянською психологією. Така назва не повинна бути дивною, бо селяне українські були, є і будуть. Це та категорія селян, що стійкію прагне до української книжки і кохається в „Отаманах Добних“, „Сірих кобилх“ та в інших лубкових і не лубкових українських творах, але далі цього не йде і перебуває в стані романтично-етнографічного малоросіяства. Нове наше селянство виходить з цього стану і йде в світ на оглядини, розуміючи українське відродження так, як і слід його розуміти.
Привидляючись далі до психології нового українського селянства, ми побачимо, що разом з свідомістю розвивається певна активність та ініціатива,—з'являя теж нові, як узять на увагу вікове виховання селянства на рабській покірливості „не токмо за страх, но і за совість“, лагідно кажучи. Та активність виявляється в тім, що незможній, скажемо, селянин, щоб добути книжку чи передплатавати свою газету в гурті з другими, піде виключно для цього заробляти гроші, як траплялось спостерігати; не дуже злякається, що через читання своїх книжок та передплатування газет українських пропаде для нього панська ласка сільської адміністрації.

Ще до активності та селянської ініціативи треба додати таке: свідомість національна розкриває очі на те, що думки про наше відродження не повинні бути приватною власністю і замикатися під однією стріхою. Ні.

Дуже дякую, як ви писали, за статтю про нашу національну свідомість. Це дуже цікаво і корисно. Я читав її з великим інтересом. Мені дуже подобається ваша думка, що національна свідомість не може бути однією приватною власністю. Це дійсно так. Ми всі повинні бути причетні до неї. Дуже дякую за те, що ви писали про нашу культуру. Це дійсно величезна справа. Мені дуже подобається ваша думка, що культура не може бути однією приватною власністю. Це дійсно так. Ми всі повинні бути причетні до неї. Дуже дякую за те, що ви писали про нашу економіку. Це дійсно величезна справа. Мені дуже подобається ваша думка, що економіка не може бути однією приватною власністю. Це дійсно так. Ми всі повинні бути причетні до неї.

Ще до активності та селянської ініціативи треба додати таке: свідомість національна розкриває очі на те, що думки про наше відродження не повинні бути приватною власністю і замикатися під однією стріхою. Ні.

платити мене про мою віру і таким чином я не буду примушений „свергати” їх своїм вченням. Зробіть це і робіть негайно! Чого ж ви ховаетесь? Самі побадьте мене, щоб я зрікся православія і тепер боїтеся зареєструвати цей сумний факт в своїй книжці? Ви давно вже повинні були згідно з своєю обідянкою одлучити мене од своєї церкви, але їй досі цього не зробили! Чому? Мені образливо належати до вашої церкви, а для вашої пастви шкодливо. Прохайте скоріше одлучити мене од своєї церкви! Крім іншого, я ще боюся того, щоб на випадок смерті мене не поховали по християнському обряду. Христа ні один архирей, ні один священник, ні один дякон, ні один дяк не ховав і хочу, щоб мене поховали без участі ваших слуг. Вибачайте! Зостаюсь, відомий вам—Сергій М. Труфанов, б. і. Іліодор“.

Разом з листом Іліодора надійшов до найв. синоду і лист його жінки, де вона також прохала одлучити її від православної церкви.

(В. В.)

Жінка-магістр російської історії. Цими днями в Петербурзі д. Островська по скінченню бестужевських вищих курсів оборонила дисертацію на степен магістра російської історії на тему: „Быть сельскаго населения Св.-верной Руси 16—18 вѣков“.

Працю виконано по архивних даних. На оборону прибуло багато видатних діячів жіночого руху. Магістратка—небога драматурга Островського.

Оponent проф. Платонов назвав дисертацію незвичайною, цікавою і написану дуже старанно. Після оборони дисертації її присудження Островській степені магістра відома діячка Нецава сказала промову, в якій зазначила, що це вперше в університеті з кафедри залуало наукове слово жінки.

Справа „Охтенської богородиці“. Суд вислухав експерта Протасова, якому було поставлено два питання: про причини смерті 8-ми прихильників Оларки Смирнова, що довгий час постіли, і про можливість гіпноичного впливу „богородиці“ на своїх прихильників.

Др Протасов заявив, що на основі матеріалів, які є в суді, він не може сказати нічого певного про причини смерті сектантів. Так само нічого певного не можна сказати і про гіпноз.

Суд постановив викликати додаткових експертів—проф. Косорогова і Юривча.

На вечірньому засіданні дала пояснення „богородиці“—Смирнова. Вона говорила більше години і зробила велике вражіння своїм видатним хистом промовляти. Перш всього Ол. Смирнова почала доводити, що вона і з кого нічого не вимагала. Все, що вона має,—придбала власною працею.

Подарунок вона брала не очою і за 12 років одержала їх всього на 6 тисяч карб. Потім вона перейшла до характеристики своїх релігійних поглядів. Вона вірить в Христа і коли називала себе „богородицею“, то тільки хотіла пкм висловити ту думку, що в ній, як і в усіх людях, живе живий Бог. Експерти-теологи, заявили, що вчення Смирнової відрізняється од вчення православної церкви; одні з них думають, що секта і належить до хлістських сект, другі ж той думки, що це секта „старого ізраїля“.

(Р.)

Становище деяких робітників, що отруїлися на Петербургській фабриці—„Треугольник“, серйозне. Комісія провадить слідство далі. Градоначальник нагородив гримші околдочних і городовиків, що постраждали підчас робітничої демонстрації.

Вони повинні щоденно робитись власною ініціативою громадською.

Цьому завше служить свідомий український селянин, бо таке почуття обов'язку виходить з самої природи його національної свідомості.

Таки психологічні риси можна спостерігати у нового українського селянина.

Ідучи далі, на підставі спостережень сміливо можна сказати, що там, де засвітилася національна українська свідомість, там починає розвиватись справжня культура людського духу поміж селянством. Кажу, справжня культура, яку не можна за півстоліття насадити, коли до душі народньої йти не природними шляхами, а гратися у „високу“ політику центристичного будівництва. Під латаною селянською будівництвом починає бити серце інтелігентної людини, часто далеко інтелігентної, ніж ти, хто не по праву прикладає до себе цю назву. Душа нового українського селянина поривається до світла, глибше бачить всю темноту та безправність селянського життя; бачить пияцтво, хуліганство і вбодіває ва цим і прикладає своїх сил, щоб не було цього.

Якого ж віку, економічного стану, грамотності селяне найбільше проявляють національну свідомість? Про це при нашій нагоді прийдеся говорити. Тут же одмітимо тільки, що селяне, які добре скінчили народні школи, багато читали навіть російських хвижок—ці селяне найбільше горнуть до українського відродження і національна стихія тягне їх непереможно до світла рідної культури. Отже, як бачимо, справа національного відродження, пройшовши нечувані в культурному світі тяжкі шляхи живе, розвивається серед українського селянства, показуючи цим свою міцну здатність до життя, показуючи, що справжня культура народу українсько-

— В Казані, в студентському гуртку було прочитано реферат про Шевченка. Потім гурток студентів прощав вулицею, співаючи „Вічну пам'ять“. Почалося слідство.

Коло Думи.

Розмовляючи з депутатами, міністр Маклаков заявляв, що міністерство внутрішніх справ не розсилає циркуляр про заборону Шевченкових свят. Окремі губернатори вжили тільки таких заходів, які основані на положенні про побільшену охрону.

По думським відомостям Горемікін та Щегловітов не згодяться з поправкою опозиції в справі реформи сената про підвладність прем'єра сенатові. За такі поправки вирішили голосувати земці-октябристи.

Одвали надіслали в президіум Держ. Думи свої постанови з приводу одмови уряду давати оригінали виборчого діловодства. В постановках одділів право Державної Думи вимагати оригіналів виборчого діловодства визнається основаними на точному розумінні закону. Одмова в цьому позбавляє Думу можливості перевірити суперечні вибори.

Думський селянський гурток постановив внести законопроект міркування про допомогу селянським дітям що гарно кінчають вищі початкові школи для дальшої освіти в середніх та вищих школах.

Праві члени Держ. Думи вносять у Думу законопроект про заснування в Томську духовної академії.

Близька до Горемікіна особа заявляла, що коли Дума не зробиться правоповитою, уряд не спиниться перед призначенням нових виборів.

Недавно депутат стурбувало гуртвом отруєння робітників в „Треугольнику“ та на фабриці Богданова.

Ліві депутати вносять запитання про діяльність фабричної інспекції, яка не вжила заходів для вивчення подій в „Треугольнику“ і про діяльність петербургської поліції в зв'язку із оповіщенням градоначальника про вживання зброї.

Трудяки вимагатимуть впровадження парламентської анкетної комісії для розслідування цієї справи.

Октябристи будуть вимагати сенаторської ревізії, бо парламентська комісія протизаконна.

Микола Шербаківський.

Смерть скосила його в росвітлі сил, коли душа повна була ідеалістичних поривів і змагань, якими не судилося ні виявитись, ні справдитись. Його психика була оригінальна і самостійна, і це виразно одбивалось на його обличчі з якоюсь лагідною поспішкою, на глибоких, мрійливих очах з таким щирим, захопленням завжди виразом.

Середню освіту здобув він в київській духовній семінарії і тут вже виявив свої змагання. Ширий українець—він став близьким учасником українського гуртка. І далі—він студент. Скромний, молодий раптом виходить десь у гуртку з якоюсь думкою, пропозицією, почервоніє і з хлюпочим тремтінням в голосі скаже те, що лежить на серці.

І поруч цієї скромності прекраснотолішній він вмів заявити голосно свій протест, умів гордо, не боячись виявити себе.

Він покинув семінарію, подавши ректорові прохання, про яке ще й досі згадують його товариші: „Види повную безплезність могого перебування в семінарії, прошу уволити і т. д.“ Я пригадую з яким глибоким

го засяє і будним світлом завітте в недалекий будучини. Нове українське селянство з його психологією мимовільно викликає його в душі слова Куліша, що кинув він колись українському народові з гнівом і докором: „Народе без пуття, без чести і поваги, без правди у завітах предків диких“.

Ти, що постав за безумної одваги Гірких п'яниць та розбишак великих“ і т. д.

В цих словах склався з психологічного боку душа Кулішева висловила і зневагу до народу і гірке звернення в його історичній долі. Наші часи спростовують такі думки і вливають в серце кріпку віру, що ми йдемо до землі обітваної і з згукми побідних труб увійдемо таки в неї. Вливає, кажу, віру тепер, в наші дні, дні національної жалоби, коли скажена хвиля реакції виниула гробаків культури, що проти правди українського руху зібрала всю неправду, якій нема ще історії, і воюють з українством самою огидною зброєю. Та пережить наш народ багато тяжкого, багато гіркого зазнала його душа і, дається, нічим уже не можна його здивувати та залякати. Все випробовано було, а він живе, живе і буде жить. Він стане саме „во главу угла“ тим каменем, що ним „неберегоша зинджуші“ і я закінчуючи оце свої нарис з сільського життя, висловлюю глибоку віру в це.

Серед чалу реакції, серед ворожих заходів загасити світлі вогні людського духу, змагається наш народ за своє щасття, щасття наші...

Ол. Др. Верходуб.

хвилюванням і обуренням говорив він про те, як хотіли затягти його до себе „академісти“, обіцяючи матеріальну підтримку!

Смерть прийшла до нього в момент коли він найменше сподівався її. Поповавши випадково під поїзд він з одрянаною ногою промучився коло місяця.

Сли ж з миром, любий, чесний, з святою незлобівою душею, Товаришу.

По Україні.

Українське Наукове Товариство. У середу 19-го березня, в 7 з пол. годвеч в помешканні громадського зібрання „Родина“ відбулись наукове засідання товариства. Прочитано було доклади: 1) А. Вогумила і П. Житенького „Історія літературної української мови до Котляревського“. 2) Доклад Ор. Левницького: „Орельська пустельниця“.

Циркуляр міністра народньої освіти. Міністр народньої освіти звернувся циркулярно до попечителя Київської шкільної округи з запитанням, в яких місцях округи потрібне урядження ремесничих шкіл. На це запитання попечитель повинен дати відповідь не пізніше 1 априля 1914 р.

Вагали тепер міністерством народньої освіти зроблені заходи до поширення ремесничо-технічної освіти.

Урядження земської молочної. На майбутньому зібранню губ. земськ. управи повітврий агроном Васильківський, земськ. управи прочитав доклад про урядження центральної молочної у Києві.

Обраунок Київського губ. земства на 1914 р. Київська губ. земська управа асигнувала в цьому році на розвинування виноградарства 980 руб., на поліпшення птахівництва 1000 руб., на народи селянським господарством за умови організації рінних галузів сільського господарства 7600 руб., на урядження сільсько-господарських бібліотек 1200 руб., на розповсюдження шкільної сільсько-господарської освіти і на урядження її оборудовання цих шкіл 101,498 руб.

Нарешті, на ровній сільсько-господарських товариств асигновано 22.700 руб. між іншим всеросійському т-ву сахарозаводчиків 12.000 руб.

В справі урядження телефону в Київ. губ. Київ. губ. зем. управа запропанувала повітовим управам висловитись в справі про позикку на урядження телефону в Київ. губернії. Частину цієї позикки могли б виплачували повітові земства. На це питання більшість повітових земств одповіла, що проведення телефону уже почато і позика ця зайва.

Страхування робітників в київській фабричній оунузі. По зібранім окружним фабричним інспектором відомостям, в київській фабричній оунузі тепер число фабричних кас, до організації яких вже приступлено, досягає 379, в яких बारे участь 176.328 робітників.

З цього числа лікарських кас приступлено до організації 265 окремих, а 127,271 участником, і 114 загальних з 49,052 участниками.

Одкріпці вже своєю діяльністю 130 окремих кас і 59 загальних з загальною числом учасників - робітників 92,069 душ. На Київщині приступлено вже до організації 99 кас при участі 31.675 робітників. Закінчено страхування кампанію в таких губерніях київської фабричної округи: Могилівській, Бесарабській, на Таврії і на Херсонщині (з Одесою). В Чернігівській організовано вже 14/17, на Волині 9/10, на Поділлі 1/8 всьої кількості кас, що мають бути засновані в цих губерніях. Присутствие по справам страхування робітників призначило строки для окремих підприємств, в яких по характерові їхньої продукції треба на підставі нового закону завести страхування робітників. Коли в призначений строк не будуть засновані лікарські каси, то фабрична інспекція заведе лікарські каси на підставі нормального статуту. По відомостям фабричної інспекції, заведенням нового закону незадоволені в багатьох цукроварнях.

Робітники зрікаються робити внески в касу, вимагаючи, щоб їх робили самі власники підприємств.

Про арешт Житковського. Як у нас сповіщалося, у Жмеринці по обвинуваченню в воєнному шпигунстві арештовано техніка Житковського.

Арешт відбувся 2 марта. Житковський жив в останні часи у Києві і тільки по святим приїзжав у Жмеринку. В Жмеринці жили родичі Житковського.

Вьюжені про стан погоди усього світу він одержував з Ейфельової башти дуже часто. По радіотелеграмам провіряли жмеринський годинник.

Про істнування телеграфу було відомо і жандармам.

Телеграми надходили з Константинополя і з Російських пароходів до Бровольного флоту. Про арешт Житковського донесено начальнику краю і прокуророві одеської судової палати.

Арешт і втеча австрійського чиновника. В Австрії в Бродях арештували поштового чиновника М. Колотя. Колотя обвинувачували в тому, що він привіз російську літературу і посадив у тюрмі. З тюрми Колотя утік і повернувся у Росію.

Земські вибори. Опубліковано списки виборців по звенигородському повітові.

В управлінні хліборобства. Начальник київ-подільського управління хліборобства і державного майна А. Я. Яковлев виїхав з Києва по справам служби.

В управлінні округи доріг. Правління київської округи доріг переслало у міністерство великий план майбутньої праці в справі поліпшення руху пароходів на притоках Дніпра. У першу чергу по цьому проекту мають розчистити річку Сож. Через Дніпро, по цьому проекту, у г. Орші мають будувати кам'яний залізнодорожний міст біля города Орші.

Крім того, міст мають збудувати коло гор. Могилева.

Погода. Вчора у всьому південно-західному краю знов почалися холодні дощі.

В деяких місцях температура впала до 0. В західній частині краю, на Волині, падав сніг. Барометр стоїть дуже низько; вчора він показував 720—723 і 730.

Електричність у поїздах. Майже в усіх вагонах підденно-західної залізної дороги тепер уряджають електричне освітлення.

Вісти з іраю.

Відгуки Шевченківських свят. Портрет Т. Г. Шевченка. Палавоцьке кредитове товариство на Київщині (уманського повіту) з нагоди столітнього ювілею Т. Г. Шевченка, на останніх загальних зборах зробило постанову асигнувати 50 карб. на портрет Т. Шевченка для товариства. Малювати портрет погодився відомий український артист-маляр Фотій Кралицький. (Влас. кор.)

Діяльність адміністрації. Проти української висіски. Адміністрація наказала полтавській українській кнігарні заміняти висіску на українській мові російською. Поліція переписала також усі видання, що продаються в кнігарні.

Громадське життя. Ліквідація справ українськ. клубу. 16 марта відбулись загальні збори членів закритого одеського українського клубу для розгляду і затвердження справозання комісії про ліквідацію справ клубу.

Вистава. 16 марта музично-драматичне т-во „Українська Хата“ в Одесі впорядило виставу з такою програмою: 1) Назар Стодоля. 2) Концертвий відділ, який склався з творів Т. Шевченка, муз. М. Лисенка. 3) Гра на бандурі і 4) Живі картини.

Патріотичні вечори. Щоб підняти патріотичний дух, виховуючи народні маси, російськй товариства на Хомщині, прикладають багато сил, щоб використувати всіякі слушні для цього нагоди. Так в м. Білаха був впроважений в хлоп'ячій гімназії музично-вокальний вечір складений увесь з „патріотичних“ номерів: співів, декламацій. На прикінці виступав хор балабашників. Такі ж вечори відбулися і в учительській семінарії та жіночій гімназії.

Загальні збори „Боюна“. У суботу, 8 марта, призначені були загальні збори „Боюна“ о 8 1/2 год. в помешканні полтавського українського клубу. Програма зборів: 1) доклад Г. О. Коваленка на тему: „Відомий лікар та етнограф Нис“; 2) біжучі справи. Від поліцеймейстера одержано було повідомлення, що він не може дозволити читання докладу, поки текст докладу не буде затверджено губернатором.

До цього часу безборонно читалися доклади без попередньої цензури майже на кожних загальних зборах „Боюна“.

О годні 1/4 на 9 у помешканні клубу прийшов пристав і заявив, що з огляду на те, що призначений час початку загальних зборів пройшов, він вважає збори не відбувшимися.

(Влас. кор.)

Населення Харькова. Статистичний одділ громадської управи—по відомостям одноденного перепису 1912 року—підрахував населення Харькова в 240.008 душ.

По городах і земахств. Радомисльське земство. Цими днями відбулися надзвичайні збори радомисльського повітового земства. Постановлено збудувати власний земський будинок, під який городська управа дає і десят землі. Будівля обідеться в 82.000 карб. На цих же зборах затверджено доклади про правила шкільно-санітарного догляду, про асигнування на агрономічні та економічні потреби на 1915 рік і інше.

(Влас. кор.)

Всякі звістки. Бортова з мясотею. Лодманн с Кам'янки на Катеринославщині постановили клопотатись про закриття казенних винних лавок і заснування громадянськй библиотек-читальні.

Справа Максимовича й Крулїкова. Торк чернігівське губерньське по городським та земським справам присутствие вирішило віддати під суд двох поступових членів чернігівської городської управи—Максимовича та Крулїкова—за їхні вїбн то злочинства по службі. Вони були увільнені з посади і не мали можливості брати участі в виборах у городську думу. Цими днями те ж присутствие, погоджуючись з думкою прокурора, справу Максимовича та Крулїкова постановило припинити. (Влас. кор.)

Тягнуть до суду. Бувшого помішника Катеринославського поліцеймейстера Черкасова та бухгалтера поліції Носка за розтрати та підлоги тягнуть до суду.

Аларні непорозуміння. Поміж селянами с. Уди, харківського повіту виникло непорозуміння на ґрунті бажання частини селян вийти на одру-

бі. Коли в село приїхали землімери, то „обдинники“ заявили, що вони ні-зачо не дозволять одмірувати землю „одрубникам“ і виходити селянам з общини. Землімери мусили кинуть роботу. Серед селян сталися серйозні сутички.

На місде подій вїїхав харківський губернатор Масальський, а також викликаю повітових стражників і сотню козаків.

Галичина.

Шевченкове свято в т-стві „Сила“. Товариство українських слуг і робітників „Сила“ у Львові святкувало 100-літню роковину народження Тараса Шевченка у власній гарно прибораній залі, при співучасті просвітнього кружка укр. богословів. Членів товариства зібралось повсть 200 і хоч програма вичерпалась вже по 9 год., отже в залі не поріліло, а настрий, який можна було читати на лилах цих нуждарів, що може вперше в життя були на таких світлі, був незвичайно великий.

Великі заслуги і відчутність належить членам „Провс. Кружка“ укр. богословів“ за щирю працю коло влаштування концерту. Та взагалі члени згаданого „Кружка“ прикладають не мало праці засильючи в товариство духову поживу, уряджуючи популярні відчити, курси для неграмотних, і т. інш.

3 життя галицького живоцтва. На заклик „Институ для дїчат“ у Перемішлі розпочалося зібрання жертв на ювілейну степленію ім. Шевченка. Зібрання ведеться по-галицькому „Пані Параскевія з Возняк Фрїзова прислала 10 корон та пропонує для дальшого зібрання системи трийок, кличе до жертв своїх колишніх товаришок—Кіментину Оровець, Богдану Гринів і Марію Ільницьку.“

Крім того в житті галицького живоцтва можна зазначити одно свіже придбання.

Цесарське-королевське міністерство віроіповідань і просвіти признало за приватною жіночою гімназією Василянок у Львові право приюдности і право відбувати іспити зрілості перед власною комісією та видавати свідоцтва зрілості з значінням державних. Перший іспат зрілості буде цього року мабуть в кінці мая.

До справи Шевченкового свята в Полтаві.

16-го березня у Полтаві відбулось Шевченкове свято. Концерт виконувється силами „Полтавського Українського Музично-Драматичного Гуртка“ з участю артистів Цесевича і Саловської-Петляш.

Передне слово—на роковини народження славного „Кобаря“ скавав українською мовою Гр. Коваленко. Програма концерту:

І відділ: 1) Заповіт, хор. 2) „Думи мої думи“ деклам. п. Левренко. 3) „Ой лїлі, люлі“ Шевченка—Лисенка п-ні Петляш. 4) „Туман хвилями лягає“ хор з оп. „Ріднявна ніч“ Лисенка. 5) „Садок вишневий коло хати“ Шевч.—Лис. п-ні Петляш. 6) „Реве та стогне Дніпр широкий“ Шевч.—Лис. п. Цесевич.

II відділ: 1) „Встає хмара з за лїману“ і „Вітер в гай нагнає“ хор. 2) „Ой одна я одна“ і „На вулиці невеличк“ Шевч.—Лис. п-ні Петляш. 3) „Не на шовкових пелюшках“ деклам. п. Степаняк. 4) „Моїлись братія“ Шев.—Лис. і „Заповіт“ п. Цесевич.

III відділ: кантата „Б'ють пороги“ Шевч.—Лис. хор. Апогеоз: „Слава Шевченку“.

До урядження цього концерту 2 місяці підготовлялося т-во „Боюна“, і вже багато зробило. Хор товариства розучив дуже добрі речі: кантата „Б'ють пороги“ Шевч.—Лис. „Тихий сон по горах ходить“ с.л. Маковея муз. Лисенка, „Ясне сонце в небі сяє“ із „Слова од полку Ігоревім“ муз. Лисенка, „Заповіт“ у двох композиціях Гладкого та Тоцького, „Встає хмара з за лїману“ Шевч.—Лис. крім того велися переговори з артистами, заручилися угодою і навіть склали вже програму, подітали про живі малюнки, апогеоз і т. ін.

Але всі заходи „Боюна“ було припинено, бо справа урядження свята потрапила в руки міської управи, з чого почалась одволіканія. То немає п. губернатора, то ніколи, то п. губернатор не затвердив ще програми, час минає, а заходів ніяких не вживалось. Закликали артистів, як довідалось т-во, управа йому не доручає, але і сама не вживає до того ніяких заходів. Стоячи цілком на принципальному ґрунті і становищі: по всій Україні Шевченкове свята не відбуваються, і коли справляти свято, то тільки гучне та пишне, а коли ні, то краще приєднатись до загального мовчання—т-во „Боюна“ висловлювало свої бажання що до програми концерту, дїчі зверталося до міської управи з офіційними зачитаннями, але управа не одповідала, і приватним способом дізналися у відпочіє: скільки не пишть, все одно одповіді не буде.

Дорогий час минає, рада т-ва впадала в розпукку, але справа ні на крихту не вивисувалась, і нарешті, коли до концерту лишалась тільки тиждень, рада „Боюна“ зрікалася участі.

Незначє всі нетерпеливі сподівались цього арчення, бо одразу виявилась діяльність „Гуртка“, котрому принцип „Боюна“ були зовсім чужими, негтайно оповістив, що він береться замінити „Боюна“, члени ради „Боюна“ почали дізнаватись приватно від членів „Гуртка“, що всі вимоги „Боюна

Гуртові ціни всім!!!

маючи на меті ознайомити публіку і збільшити збут ми рішили знову значно знизити ціни на грамофони і патефони і тепер наші ціни безумовно дешевші ніж в інших місцях.

КІИВ, 52 ХРЕЩАТИК 52 (червоні вивіски). Оддлі: в ОДЕСІ, ХАРЬКОВІ й ХЕРСОНІ

3,000 ГРАМОФОНІВ ТА ПАТЕФОНІВ

кращих закордонних фабрик. Продаються по таким дешевим цінам:

Table with 2 columns: Price in rubles and price in cents. Rows include 'Всімнацати рубльові', 'Двадцяти п'яти', 'Тридцяти', 'Сорока', 'Пятидесяти'.

Ціни по-за конкуренцією. Допускається велика розстрочка платіж. Величезний та найрізноманітніший вибір пластинок від 60 коп. Продаються з великою знижкою: піаніно, гітари, мандоліни, балалайки, гармоні, скрипки і ин. муз. стр.

що до програми задоволено, що вже закликано телеграфом визначні артистичні сили і т. и. Всі ці відомості були великою несподіванкою...

і, коли він дозволить, то я з охотою. Тільки скажіть йому, що ви були вже у мене і я вас одправив до його. Пішли... Ну й не дозволить! Ще й до мене потім з доганюю агітація...

І імператор Вільгельм мусив дати гарантію, що Германия підтримить Італію в її претензіях на Килікію та Памфілію і крім того нічого не матиме проти італійської залізничної магістри від порта Адалі до якогось пункту Багдадської залізнички.

Сила стихій.

IV. Знову у вагоні. Минуло кілька днів... В Києві ліцарі бруку "студентом" Голубевим на чолі винесли своє автодафе; Іудушка з "Нового Времені" істерично кричав на гралт і при тій окаяні за одним заходом навіть лояльних "малороссов" зарахував в авантюри; еп. Назарій по дядь пораді своїм "овцям" молитися по тайки за "богохульника"; вся кайнова преса з великим галасом підхопила галлоциніці придукуватого київського союзника в справі Шевченківських розрухів, носилася з ними мов з писаною торбою...

Останні вісті.

(Телеграми П. Т. А. та власні). Смерть архієпископа. ТВЕРЬ, 17. Помер від розриву серця архієпископ тверський і кашинський Антоній.

Останні вісті.

Робітничий рух. ВІЛЬНА, 17. Забастовка наборщиків шириться. Сьогодні не виїшли польські і литовські газети...

Дописи.

С. МАНИЛІВКА, новомосковського повіту, (на Катеринослав). Загальні збори товариської кращиці. 28 лютого відбулися загальні рокові збори членів товариської кращиці в помешканні т-ва "Просвіта".

Театр і музика.

Театр Троїцького Народного дому. Сьогодні йде у перший раз з участю кращих сил трупи траг. Софокла — "Царь Едіпп".

Дописи.

(од власних кореспондентів). С. МАНИЛІВКА, новомосковського повіту, (на Катеринослав). Загальні збори товариської кращиці. 28 лютого відбулися загальні рокові збори членів товариської кращиці в помешканні т-ва "Просвіта".

За кордоном.

Дипломатичне подорожжя ім. Вільгельма. Дипломатичне покривало, яке закутувало од обивательських очей таємниці венеціанських переговорів, піднімається далі.

Дописи.

С. МАНИЛІВКА, новомосковського повіту, (на Катеринослав). Загальні збори товариської кращиці. 28 лютого відбулися загальні рокові збори членів товариської кращиці в помешканні т-ва "Просвіта".

Дописи.

(од власних кореспондентів). С. МАНИЛІВКА, новомосковського повіту, (на Катеринослав). Загальні збори товариської кращиці. 28 лютого відбулися загальні рокові збори членів товариської кращиці в помешканні т-ва "Просвіта".

Дописи.

(од власних кореспондентів). С. МАНИЛІВКА, новомосковського повіту, (на Катеринослав). Загальні збори товариської кращиці. 28 лютого відбулися загальні рокові збори членів товариської кращиці в помешканні т-ва "Просвіта".

Дописи.

(од власних кореспондентів). С. МАНИЛІВКА, новомосковського повіту, (на Катеринослав). Загальні збори товариської кращиці. 28 лютого відбулися загальні рокові збори членів товариської кращиці в помешканні т-ва "Просвіта".

Дописи.

(од власних кореспондентів). С. МАНИЛІВКА, новомосковського повіту, (на Катеринослав). Загальні збори товариської кращиці. 28 лютого відбулися загальні рокові збори членів товариської кращиці в помешканні т-ва "Просвіта".

Дописи.

(од власних кореспондентів). С. МАНИЛІВКА, новомосковського повіту, (на Катеринослав). Загальні збори товариської кращиці. 28 лютого відбулися загальні рокові збори членів товариської кращиці в помешканні т-ва "Просвіта".

Дописи.

(од власних кореспондентів). С. МАНИЛІВКА, новомосковського повіту, (на Катеринослав). Загальні збори товариської кращиці. 28 лютого відбулися загальні рокові збори членів товариської кращиці в помешканні т-ва "Просвіта".

Дописи.

(од власних кореспондентів). С. МАНИЛІВКА, новомосковського повіту, (на Катеринослав). Загальні збори товариської кращиці. 28 лютого відбулися загальні рокові збори членів товариської кращиці в помешканні т-ва "Просвіта".